

Dejton - mir i prosperitet

Kolumna ambasadora Jonathana Moorea, šefa Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini

Čast je obavljati dužnost šefa Misije OSCE-a u trenutku dok se pripremamo da obilježimo 20. godišnjicu potpisivanja [Dejtonskog mirovnog sporazuma](#). Za Bosnu i Hercegovinu Dejton već 20 godina predstavlja okvir koji je donio i održao mir. Iako je daleko od savršenog, on je uspio tamo gdje su svi drugi pokušaji propali. Dejton i dejtonski ustav će nastaviti biti okosnicom BiH, njenih entiteta i njenih građana.

Dejton je doveo OSCE u Bosnu i Hercegovinu, dajući nam posebnu ulogu u provođenju i posmatranju izbora. Naša uloga je, naravno, evoluirala tokom vremena: Centralna izborna komisija je preuzela nadzor nad izborima 2002. godine, a OSCE-ova Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava – čiji su korijeni povezani sa održavanjem prvih poslijeratnih opštih izbora u BiH davne 1996. godine – se sada bavi posmatranjem izbora u svim državama članicama OSCE-a. OSCE je s vremenom mijenjao obim svog prisustva širom BiH, ali još uvijek održava široku mrežu terenskih kancelarija i vrlo bliskih veza sa domaćim institucijama u cijeloj državi. Pored ljudskih prava, obrazovanje i borba protiv nasilnog ekstremizma su trenutno jedni od prioriteta naše Misije. Kao partner Bosne i Hercegovine na njenom putu prosperiteta, nadamo se da ćemo raditi na reformama i razvoju, u spektru od izborne reforme, preko nužno potrebne reforme obrazovanja, do povećanja odgovornosti javnih zvaničnika prema narodu, kao i da ćemo pomoći u tome da aktivnosti i odluke javnih institucija budu transparentniji. Toliko godina nakon završetka rata, takođe želimo vidjeti da su svi ratni zločinci izvedeni pred lice pravde. Za provođenje ovih reformi nadogradnja dejtonskog ustava je neophodna.

Bili smo svjedocima mnogih pozitivnih dešavanja zahvaljujući Dejtonu. Na primjer, reforma odbrane je predstavljala ogroman korak naprijed ili amandman koji se odnosi na Brčko: oba pitanja su bila ostavljena po strani 1995. godine kao preteška za rješavanje, a kasnije su vrlo uspješno riješena. Dejton nastavlja da štiti državu i entitete.

Svakako postoje i očigledna ograničenja Dejtona. To se najjasnije vidi u predmetu Sejdić-Finci. Dejtonske odredbe koje se odnose na konstitutivne narode su praktično oduzele pravo glasa onim građanima BiH koji nisu Bošnjaci, Hrvati ili Srbi. Bilo kao dio procesa regionalne integracije, ili na drugi način, Ustav mora biti promijenjen kako bi oslikavao međunarodne standarde zaštite ljudskih prava.

U toku moje dvadesetpetogodišnje diplomatske karijere, proveo sam više od deset godina radeći na Balkanu i balkanskim temama. To je izuzetna privilegija za mene. Početkom 1990-ih, sukob u bivšoj Jugoslaviji je predstavljao jedan od najviših prioriteta Sjedinjenih Američkih Država. Sjećam se da sam provodio duge sate sa talentovanim i posvećenim kolegama radeći na pronalasku rješenja. Bili smo motivisani željom da okončamo rat. Koliko god da smo bili frustrirani, znali smo da se naše birokratske teškoće ne mogu uporediti sa patnjom žrtava.

Na današnji dan obilježavamo 20. godišnjicu smrti Roberta Frejžera (Robert Frasure), pod čijim sam direktnim rukovodstvom radio, Džozefa Kruzela (Joseph Kruzela) i Nelsona Drua (Nelson Drew), američkih diplomata koji su poginuli na planini Igman. Njihova žrtva je ilustracija dubine američkih napora da se završi rat. Umjesto

da sjede u svojim udobnim foteljama daleko od Bosne i Hercegovine, oni su bili u BiH na nesigurnim planinskim putevima. Sve što se tada desilo naučilo me jednu važnu lekciju: da biste tražili rješenja na Balkanu, morate da budete direktno angažovani, ili da, u najmanju ruku, date sve od sebe u tom pravcu. U toku mog cjelokupnog rada na pitanjima koja se tiču BiH, bez obzira da li sam vršio dužnost ovdje u Bosni i Hercegovini ili u Vašingtonu, pokušao sam da se držim te lekcije.

Ponosan sam na to što sam jedan od mnogih koji su radili na uspostavljanju mira u BiH i što sam jedan od onih koji još rade na tome da se poštuje Dejton i održi mir. Međutim, istovremeno moram reći da bih bio sretniji da smo mnogo ranije uspjeli da nađemo rješenje. Nemoguće je biti zadovoljan diplomatskim uspjehom koji je došao tek nakon više od tri godine užasnog rata i hiljada žrtava. Bez obzira na to, ostajem optimista: putujući po cijeloj državi, vidio sam kako pravi ljudi Bosne i Hercegovine dokazuju svoju predanost mirnoj budućnosti.

Dejton, sa svim svojim nedostacima, još uvijek čini tu mirnu budućnost mogućom.

Kolumna je objavljena u bosanskohercegovačkom dnevnom listu 'Neyavisne novine', 19. augusta 2015. godine na stranici 5. pod naslovom: Dejton - mir i prosperitet